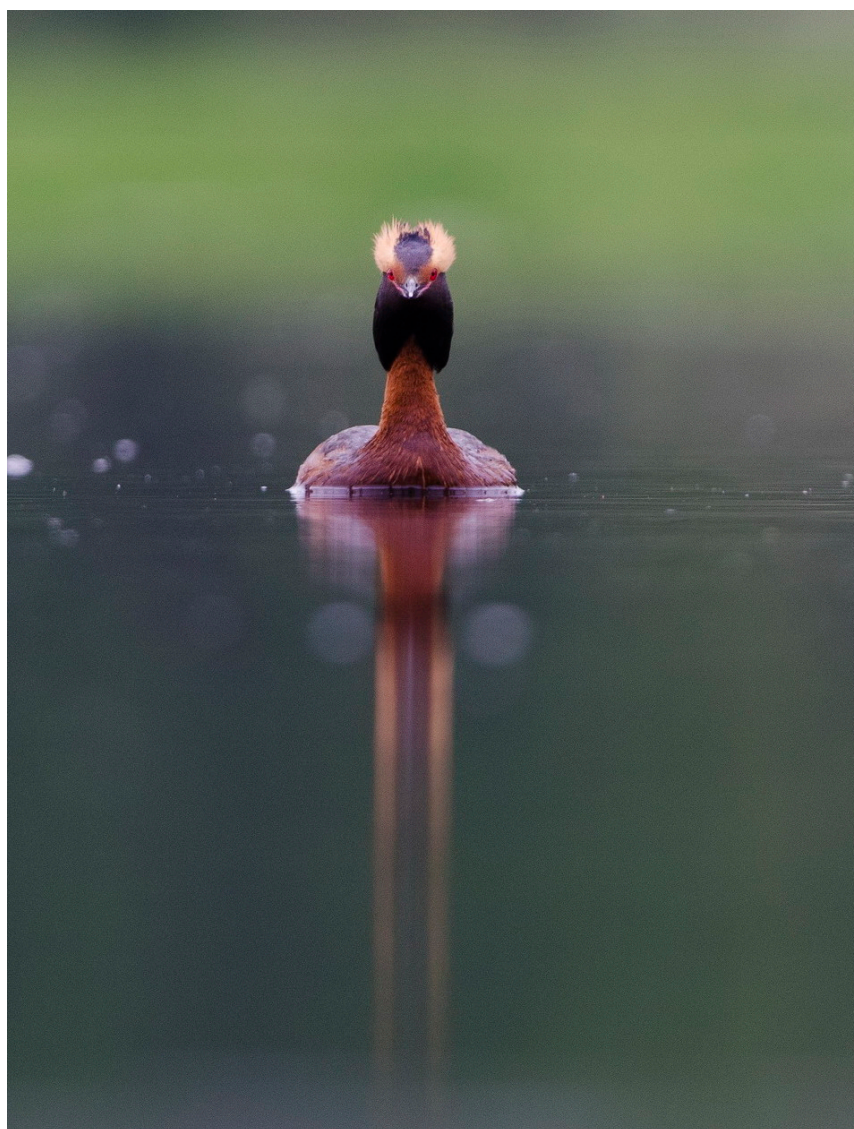

Lokalt åtgärdsprogram för svarthakedopping i Linköpings kommun

Anders Jörneskog och Johan Molin

Framsidas foto Gustav Markholm

Förord

Svarthakedoppingen är en karismatisk fågel och den har ökat i Linköpings kommun till följd av kommunens naturvårdsarbete. Den häckar helst i fisktomma våtmarker, en biotop som blivit sällsynt till följd av en systematisk torrläggning av våtmarker under de senaste 200 åren i syfte att öka mängden jord- och skogsbruksmark. Som en följd av detta har svarthakedoppingen också blivit mer sällsynt och är i dagsläget upptagen på den svenska rödlistan som nära hotad. Linköpings kommun har utfört ett omfattande arbete med restaureringar och nyskapande av våtmarker, framförallt söder om Linköpings stad i och ikring naturreservatet Tinnerö eklandskap. Dessa våtmarker blev relativt omgående koloniserade av svarthakedoppingar och en stabil häckpopulation på 15-30 par dokumenterades under nästan tio års tid. Under senare tid har antalet häckande par minskat, vilket understryker behovet av ett åtgärdsprogram som beskriver hur arbetet med doppingen och dess miljö ska fortlöpa för att behålla en stabil population av svarthakedoppingar.

Linköpings kommun har utsett 12 kommunala ansvarsarter (Sbn 2012 § 53, Sbn dir.nr. 2012-48). En ansvarsart är en art som har en betydande och viktig del av sin population och utbredning inom ett begränsat område, vilket i det här fallet är Linköpings kommun. Förutom svarthakedopping har följande arter utsetts till kommunala ansvarsarter; läderbagge, dårgräsfjäril, kungsfiskare, spetsnate, asp (fisken), ärtvicker, bombmurkla, rödspov, trumgräshoppa, kalkgrynsnäcka, och ekpricklav.

För dessa arter ska lokala åtgärdsprogram tas fram som syftar till att prioritera vilka naturvårdsåtgärder som kommunen kommer att genomföra för att ansvarsarterna ska uppnå en lokalt livskraftig population. Programmen ska även beskriva hur arterna ska inventeras och övervakas samt vilka informationsinsatser som ska göras för att öka kunskapen och intresset om dem hos våra kommuninvånare. Materialet ska även kunna användas i pedagogisk verksamhet.

Linköpings kommuns ambition är att naturvårdsarbetet ska bli än vassare och mer målinriktat med kommunala ansvarsarter. Ansvarsarterna blir något av ett ansikte utåt och ambassadörer för kommunens naturvårdsarbete. Många olika naturtyper och en lång rad andra arter som är knutna till samma miljöer som ansvarsarterna kommer också att dra nytta av åtgärderna.

Visionen för svarthakedopping i Linköpings kommun är att den ska finnas som häckfågel på flera lokaler i kommunen. Skötselinsatsernas effekt på svarthakedoppingen och övriga fågelarter kommer att övervakas noggrant och utvärderas för att snabbt kunna anpassa skötseln efter vunna erfarenheter. Målet är myllrande våtmarker med svarthakedoppingens häckningsframgång som främsta indikator.

Anna Bertilsson
Samhällsbyggnadsdirektör

Innehåll

Förord	2
Innehåll	3
Sammanfattning	4
Inledning	5
Artfakta	6
Beskrivning av arten	
Biologi och ekologi	
Häckning	
Flyttning	
Viktiga mellanartsförhållanden	
Naturvärden i svarthakedoppingens miljöer	
Utbredning och hotsituation	
Utbredning och population i Sverige	
Utbredning och population i Linköpings kommun	
Orsaken till tillbakagången och aktuella hot	
Skyddsstatus i lagar och förordningar	
Visioner och mål	14
Åtgärder och rekommendationer	14
Populationsövervakning	
Skötsel av häckningsmiljöer	
Nyskapande av häckningsmiljöer	
Information	
Effekter på andra rödlistade arter	16
Referenser	17

Sammanfattning

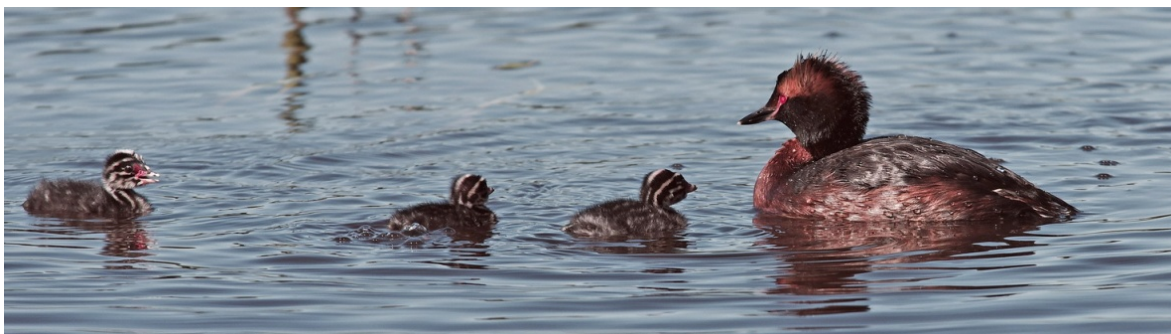
Svarthakedopping är en av 12 kommunala ansvarsarter i Linköpings kommun. Den är rödlistad i kategori nära hotad (NT) och det östgötska beståndet består av ca 50 - 75 par varav 6 – 30 par finns i Linköpings kommun. Arten häckar främst i fiskfria våtmarker och grunda sjöar och trivs bra i de av kommunen anlagda våtmarkerna söder om staden. Den är känslig för successionsförändringar i våtmarkerna, vilket ger ett behov av kontinuerlig skötsel för att arten ska kunna häcka på samma plats under en längre tid.

Linköpings kommuns vision är att svarthakedoppingen ska uppnå en livskraftig population i kommunen och häcka i flera våtmarker och sjöar med minst 15 par årligen. Minst en av kommunens egna våtmarker ska årligen hysa nära maximalt antal par. Kommunen ska genomföra skötselåtgärder som gynnar artens häckningsframgång.

Kommunen ska även verka för att anlägga ytterligare våtmarker på egen mark eller i samarbete med andra markägare. Kommunen kommer att stötta externa projekt med kompetens avseende utformning som gynnar växter och djur och då framför allt svarthakedopping samt hur våtmarksanläggande kan finansieras.

Skötseln av våtmarkerna kommer att anpassas så att förhållandena blir så gynnsamma som möjligt för ett rikt växt-och djurliv. Vattenståndet i våtmarkerna kommer att mer aktivt regleras så att vattenpesten kan betas av rastande fåglar och regelbundet torrläggas vintertid för att även reducera mängden fisk. Skötselinsatsernas effekt på svarthakedoppingen och övriga fågelarter kommer att övervakas noggrant och utvärderas för att snabbt kunna anpassa skötseln efter vunna erfarenheter. Svarthakedoppingens population och häckningsutfall kommer att inventeras årligen. Målet är myllrande våtmarker med svarthakedoppingens häckningsframgång som främsta indikator. Informationsinsatser som guidningar, foldrar, webbsidesinformation och liknande ska tas fram för att öka kunskapen om och intresset kring svarthakedoppingen och dess livsmiljö hos linköpingsborna.

Kommunens åtgärder inom ansvarsartsarbetet finansieras via kommunens driftbudget för naturvård och uppskattas vara 100 – 500 tkr/år under nuvarande naturvårdsprogramperiod.

Svarthakedoppingens kullar kan bestå av 1-7 ägg/ungar, vanligast är kullstorlekar på 2-4 ungar. Ekängsdalen juli 2012. Foto: Jan Gustafsson.

Inledning

Svarthakedoppingen har historiskt sett varit en ovanlig fågel i Linköpings kommun och har under senare tid minskat i landet, varför den är upptagen på den svenska rödlistan som nära hotad, NT (2010). Från och med början av 2000-talet har Linköpings kommun genomfört omfattande restaureringar av våtmarker, något som starkt gynnat svarthakedoppingen. Från fyra par och misslyckade häckningar noterat under riksinventeringen 1996 har toppnoteringen efter de restaureringar av våtmarker som genomförts varit 29 par med totalt 39 ungar år 2010. Häckningsutfallet har varierat kraftigt, vilket kan vara en följd av tuffa konkurrens- och predationsförhållanden med framförallt fisk och mink. Detta understryker behovet av ett åtgärdsprogram som beskriver hur våtmarkerna ska skötas för att bibehålla en optimal häckningsmiljö för svarthakedoppingen.

Skötselinsatser och fortsatta restaureringar samt nyskapanden av våtmarker kommer inte bara att gynna svarthakedoppingen, utan även en mängd andra arter. Änder och sothöns är snabba med att kolonisera nya våtmarker, liksom många vattenlevande insekter och groddjur. En mosaik av våtmarker i landskapet gör att känsliga arter har det enklare att fortleva i önskvärda antal. Våtmarker och vattenspeglar upplevs av friluftslivet som attraktiva rekreativmiljöer och skapar attraktivitet i staden.

Ansvarsarter är arter som är sällsynta eller hotade (upptagna på den så kallade rödlistan) och som har en stor del av sin svenska population inom Linköpings kommun. Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2012 om att utse sådana (Sbn § 53/2012, dnr Sbn 2012-48). Dessa är förutom svarthakedopping läderbagge, kungsfiskare, spetsnate, asp (fisken), ärtvicker, bombmurkla, rödspov, dårgräsfjäril, trumgräshoppa, kalkkärrsgrynsnäcka och ekpricklav. För varje ansvarsart ska ett lokalt åtgärdsprogram utarbetas, som ska slå fast hur kommunen ska arbeta för att arten ska uppnå livskraftiga populationer och leva kvar i kommunen på lång sikt.

Åtgärdsprogrammet gäller i 10 år. Efter 5 år ska en avstämning och aktualitetsprövning göras. När 10-årsperioden har gått ska vidtagna åtgärder utvärderas och vid behov ett nytt program utarbetas. Programmet är vägledande, ej formellt bindande. Det är i samhällsbyggnadsnämndens verksamhetsplanering och budgetarbete som besluten fattas om vilka åtgärder som ska genomföras.

Författare är kommunekolog Anders Jörneskog som har arbetat med restaurering och nyskapande av svarthakedoppingens miljöer, bland annat i Tinnerö eklandskap.

Artfakta

Beskrivning av arten

Svarthakedoppingen har en kroppslängd på 31–38 cm, och ett vingspann på 46 till 55 cm. I sommardräkt har den en svart rygg och mörkt rödbrun kroppssida. Även framhalsen är rödbrun, medan huvudplymerna är svarta med undantag av en fyllig gul plym från ögat till bakre delen av hjässan. Ögonen är röda med en svart puppil. Näbben är rak och ganska kort. Arten kan förväxlas med svarthalsad dopping som skiljer sig gentemot svarthakedopping genom att den har svart hals, annan huvudprofil och mindre huvudplym.

De stora gula öröntofsarna, de svarta kindfjädrarna och de illröda ögonen gör svarthakedoppingen till en mycket vacker fågel. Rosenkällasjön 14:e maj 2010. Foto: Gustav Markholm.

Biologi och ekologi

Svarthakedoppingen häckar i en mängd olika typer av sötvatten, allt ifrån små viltvatten, dammar, kärr till större sjöar, både eutrofa slättsjöar och mer näringsfattiga skogssjöar. Genomgående för alla dessa vatten är att fisk antingen saknas eller att fiskförekomsten är reducerad. Av 30 häckningslokaler med känd areal i Skaraborgs län var 77 % på 5 hektar eller mindre medan motsvarande andel för Uppland 1981+1988 (122 lokaler) var 53 %. Arten häckar även vid vissa kustlokaler i Östersjön och i Bottenhavet/Bottenviken samt sporadiskt i skärgårdsmiljö. Vid riksinventeringen 1996 påträffades i Gästrikland 27 av de 44 häckande paren i bräckt vatten.

Häckning

Svarthakedoppingen häckar solitärt eller i små kolonier och bona placeras ofta i tät vegetation som säv, vass eller liknande men kan även placeras relativt öppet på vattnet oftast i anslutning till flytbladvegetation. Svarthakedoppingen lägger normalt endast en kull om 4–5 (1–7) ägg. Äggläggningen sker oftast i början av juni, men kan påbörjas redan i första halvan av maj och sena kullar kan påbörjas så sent som i början av juli. Ruvningstiden är 22–25 dygn och äggen kläcks normalt kring midsommar. Ungarna blir oberoende av föräldrarna vid 45 dygns ålder och är flygga vid 55–60 dygn. Födan under häckningstiden består huvudsakligen av evertebrater, speciellt akvatiska men också terrestra insekters larvstadier, samt till en mindre del fisk, salamandrar både vuxna och larver, samt grodyngel. Vinterfödan består förmodligen till större delen av fisk.

Flyttning

I Götaland anländer svarthakedoppingen till häckningslokalerna i april. Under perioden 2004 till och med 2014 har de första fåglarna i kommunen setts som tidigast den 29 mars och som senast 17 april med mediandatum 9 april. Bortflyttning från häckningsplatserna sker redan i juli–augusti och i södra Sverige är Vättern en viktig rastplats nämnda månader. Arten övervintrar huvudsakligen i marin miljö, men uppgifter saknas om var de svenska svarthakedoppingarna befinner sig vintertid. Litteraturuppgifter anger att arten övervintrar längs Norges västkust, i Skagerack/Kattegatt samt i kusttrakterna av Engelska kanalen–Holland och södra Östersjön.

Viktiga mellanartsförhållanden

Arten trivs inte i våtmarker och sjöar med storvuxna gäddor. Gäddorna utgör ett hot mot de nyckläkta ungarna. Ett tydligt exempel på detta är att arten upphört att häcka i Rosenkällasjön då gäddbeståndet vuxit kraftigt och de största gäddorna är över 70 cm långa. Under vintern 2012/13 har mer än 2 000 gäddor tagits bort ur Rosenkällasjön samt Edhaga våtmark för att förbättra doppingarnas häckningsresultat.

Gäddan är en rovgirig fisk. I våtmarker och sjöar där den har en stark stam trivs inte svarthakedopping. Reduktionsfiske av gädda i Rosenkällasjön november 2012. Foto: Anders Jörneskog.

Födokonkurrens mellan olika fiskarter och svarthakedopping utfaller oftast till fiskarternas fördel med dålig häckningsframgång eller att doppingarna helt undviker i övrigt lämpliga häckningsmiljöer.

Arten häckar inte heller i vattenmiljöer som täcks av flytbladsvegetation eller vattenpest. Sådana förhållanden försämrar de vuxna fåglarnas möjligheter att söka föda till ungarna.

Naturvärden i svarthakedoppingens miljöer

Majoriteten av Linköpings kommuns svarthakedoppingar återfinns i våtmarker runt Tinnerö eklandskap, ett mycket artrikt naturreservat, där över 300 rödlistade arter har noterats. Rosenkällasjön, som varit en topplokal för svarthakedopping under många år, är en så kallad fågelsjö, med en rik fågelfauna under stora delar av året. Bland annat kan nämnas häckande knölsvan och skrattmå, rastande vadare och mer sällsynta gäster som gråhakedopping och mindre sångsvan. Vattenområden där svarthakedoppingen trivs har ofta ett begränsat antal rovfiskar, vilket ger upphov till en rik fauna av undervattensinsekter, såsom dykarbaggar, buksimmare och trollsländelarver. Den kommunala ansvarsarten spetsnate förekommer i sjön samt även den rödlistade uddnaten påträffades 2013.

Kring Södra dammen vid Gärstadverken kan man på våarna höra rosenfinken (rödlistad som sårbar, VU) sjunga och dammen har även de senaste fyra åren haft långvariga besök av den mycket sällsynta svarthalsade doppingen (rödlistad som starkt hotad, EN).

Utbredning och hotsituation

Utbredning och population i Sverige

Svarthakedoppingen har troligen sedan länge funnits med en svag stam i Lappland. Den övriga svenska förekomsten är av yngre datum. Den invandrade till Öland och Gotland vid mitten av 1800-talet och till östra Sveriges fastland under inledande delen av 1900-talet. I Västerbotten blev arten väl spridd under perioden 1920–1950 och ökningen och spridningen i södra hälften av landet var särskilt påtaglig under 1940-, 50- och 60-talen. Även i inre Norrland ökade beståndet och arten började häcka i Torne lappmark på 1960-talet och i Lycksele lappmark på 1970-talet. Efter två rikstäckande inventeringar 1969 resp. 1972 beräknades Götalandspopulationen till cirka 750 fåglar och den totala svenska stammen uppskattades till 1900–2500 par. År 1996 genomfördes åter en riksinventering och resultatet visade att beståndet i stort sett halverats på ett kvarts sekel. Totalt häckade uppskattningsvis 1150–1250 par i landet och arten fanns häckande i samtliga landskap utom i Halland, Bohuslän, Dalsland och kanske också Skåne. I Götaland påträffades totalt 271–300 par. 2011 genomfördes den senaste riksinventeringen av arten och i Götaland fanns ca 360 par, vilket är en liten ökning jämfört med 1996, men mer än en halvering vid en jämförelse med 1972 års inventering. Den nationella populationen under de senaste tio åren förefaller utifrån rapporterade fynd vara stabil, troligen runt 1200 par.

I Östergötland fanns 1972 200 – 250 par, 1996 endast ca 50 par och 2011 ca 75 par. Den stora minskningen mellan 1972 och 1996 beror på att arten övergav Tåkern som häckningslokal där ca 125 par häckade i början av 1970-talet.

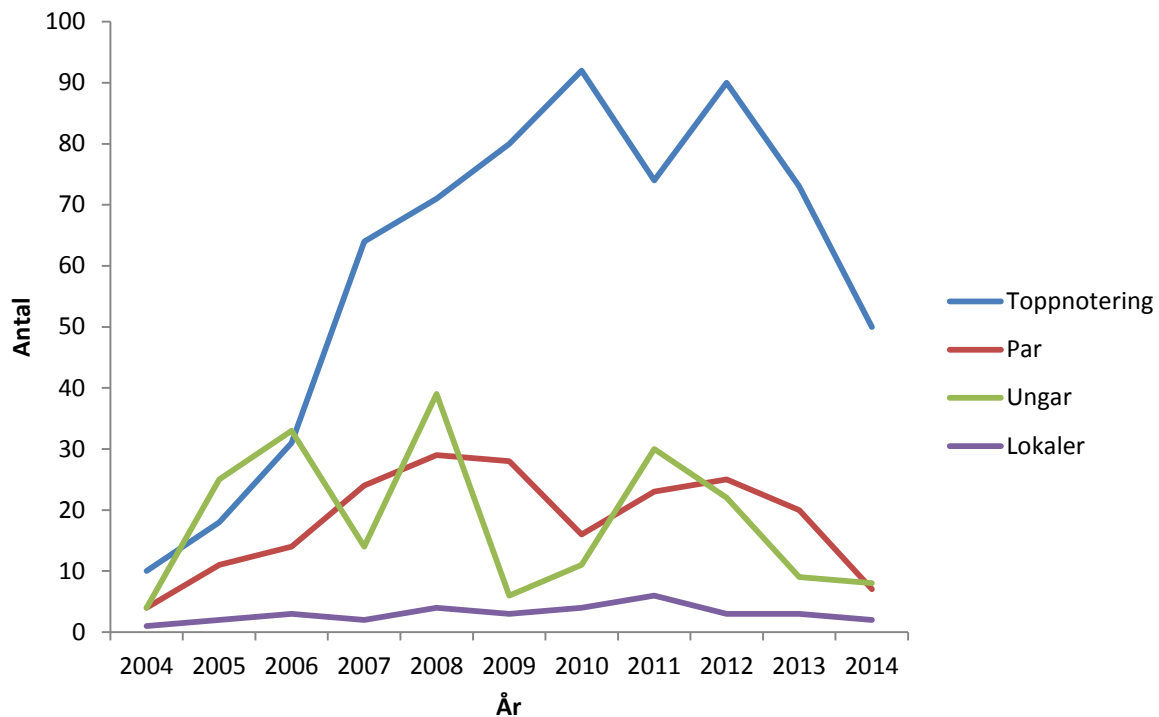
Parning Ekängsdalen 25 april 2013. Foto: Jan Gustafsson.

Utbredning och population i Linköpings kommun

I Linköping har svarthakedoppingen varit en mycket sällsynt häckfågel och häckade för första gången 1950. Endast Svartåmynningens naturreservat har varit en trogen lokal för arten, men häckningar har långt ifrån kunnat konstateras årligen. Vid 1996 års riksinventering noterades 9 fåglar i kommunen, men ingen lyckad häckning. Under 2000-talet har Linköpings kommun återskapat och nyanlagt flera våtmarker söder om centralorten lämpliga för arten. 2004 häckade den med minst 4 par i Rosenkällasjön och har därefter häckat årligen med 15 – 30 par fram till 2013 i de nyanlagda våtmarkerna (figur A). År 2014 sjönk antalet häckande par avsevärt, från 20 året innan till 7. Denna minskning visar på ett tydligt sett svarthakedoppingens känslighet för förändringar i häckmiljöerna. Utöver områdena i Tinnerö har doppingen häckat i Sträp, Svartåmynningen och södra dammen vid Gärstad de senaste åren.

Revirstrid Ekängsdalen maj 2014: Foto Jan Gustafsson.

Figur A. Häckningsresultat och toppnoteringar (momentant maxantal adulta) för svarthakedoppingen i Linköpings kommun från 2004-2014.

Rosenkällasjön anlades 2004 och blev några år därefter en av Sveriges bästa lokaler för svarthakedopping med ca 25 häckande par. Arten har inte häckat i sjön de senaste åren. Foto: Göran Billeson.

Edhaga våtmark strax söder om Rosenkällasjön anlades 2008 och har varit en bra häckningslokal för svarthakedopping sedan dess. 2012 var första året utan häckningsframgång. Foto: Göran Billeson.

Frökärret anlades 2010 och har hyst många par av svarthakedopping. Tyvärr är våtmarken invaderad av vattenpest och mört. Under hösten 2014 genomförs restaureringsåtgärder i våtmarken. Foto: Göran Billeson.

Ekängsdalens våtmarker mellan Vidingsjö- och Ullstämmaskogen anlades 2011. Både 2011 och 2012 var våtmarken Östergötlands bästa lokal för svarthakedopping med 20-25 ungar båda åren. Foto: Göran Billeson.

Södra dammen vid Gärstad är f.d. lertäkter som efter det att de vattenfylldes har hyst häckande svarthakedopping. Dammarna ska bevaras och ingå i ett större rekreationsområde. Ortofoto Linköpings kommun.

Aktuell hotstatus

Arten klassas som nära hotad (NT) i den svenska rödlistan (2010). Den har tidigare rödlistats som sårbar (VU) i både 2000 och 2005 års rödlista.

Orsaken till tillbakagången och aktuella hot

Svarthakedoppingen har stora svårigheter att reproducera sig med lyckat resultat i småvatten

där fisk planteras in (näringskonkurrens) eller där det naturligt finns starka fiskstammar. Arten undviker särskilt vatten med storvuxna gäddor. Eftersom svarthakedoppingen tycks ha en viss förkärlek till små vatten (t.ex. lertag, industrideammar, torvtäktsdammar, viltvatten och golfbanedammar) utgör igenläggning av sådana, åtminstone lokalt, en fara för artens fortbestånd. Vidare kan total igenväxning eller dess motsats – total borttagande av vattenvegetation – påverka artens numerär negativt. Även utdikning eller kraftig vattenståndssänkning i tidigare goda häckningsmiljöer medför att arten försvinner eller minskar i antal. Orsaken till den successiva populationsminskningen i främst södra hälften av landet under 1970-, 80- och 90-talen är okänd, men flera faktorer kan vara tänkbara; ökad förekomst av fisk i små vatten, ökad predation från framförallt mink, fortskridande förorening av havsmiljön (främst oljeutsläpp) samt, åtminstone på vissa lokaler, sämre predatorskydd p.g.a. kraftigt minskande eller totalt försvinnande skrattmåskolonier.

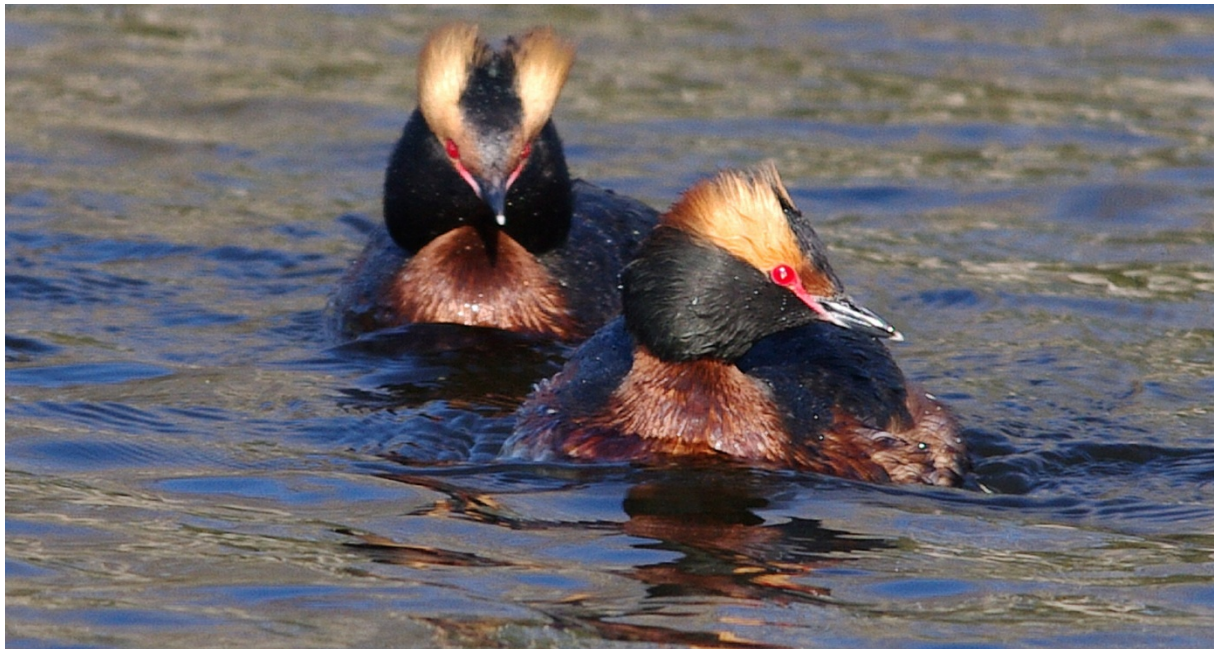
Skyddsstatus i lagar och förordningar

Svarthakedopping är fredad i jaktlagstiftningen.

Den är upptagen i EU:s fågeldirektiv 79/409/EEG i annex I, vilket innebär att medlemsländerna ska peka ut särskilda områden för arten med målsättning att populationen ska nå god bevarandestatus.

I Bernkonventionen till skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö är svarthakedopping strikt skyddad i bilaga II. Bernkonventionen är implementerad i artskyddsförordningen 2007:845.

I Bonnkonventionen med tillhörande avtal, AEWA (skydd av sjö- och våtmarksfåglar som flyttar inom Europa och Afrika), är den listad i bilaga II, vilket innebär att den har ogynnsam bevarandestatus och behöver internationell samverkan för bevarande och förvaltning.

Ett par svarthakedopping i Rosenkällasjön maj 2010. Foto Jan Gustafsson

Visioner och mål

Visionen för svarthakedopping i Linköpings kommun är att den ska finnas som häckfågel på flera lokaler i kommunen.

Målsättningen är att populationsstorleken i kommunen som ett genomsnitt är cirka 15 par som tillsammans producerar cirka 20 ungar/år.

I de av kommunen skapade våtmarkerna är målsättningen att svarthakedoppingen är en årlig häckfågel och att minst en våtmark hyser en population av häckande par nära våtmarkens bedömda maximum (tabell 1).

Våtmark	Bedömt maximalt antal par vid optimala förhållanden
Rosenkällasjön	20
Ekängsdalen	9
Frökärret	4
Edhaga	2
Södra dammen, Gärstad	3

Tabell 1. Under 2011 och 2012 har antalet par i kommunens nyanlagda våtmarker varit 18 respektive 19. Ekängsdalen och Frökärret har hyst par i närheten av sitt maximum dessa år. 2014 nådde endast Södra dammen upp till i närheten av sitt bedömda maximum.

Åtgärder och rekommendationer

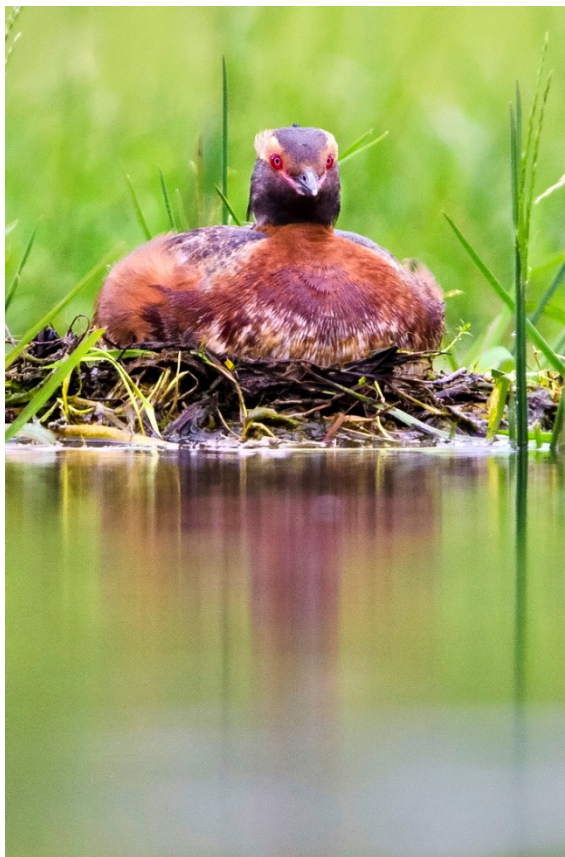
Populationsövervakning

Linköpings kommun genomför årligen inventeringar av antalet par och häckningsframgång i av kommunen anlagda våtmarker. I artens övriga häckningsmiljöer i Linköpings kommun genomförs övervakningen med hjälp av ideella föreningar, frivilliga fågelskådare samt med uppgifter från artportalen.se.

Skötsel av häckningsmiljöer

Svarthakedoppingen är en successionsart som gynnas av att häckningsmiljön befinner sig i ett tidigt stadium. Arten är känslig för konkurrens från fisk och även predation av ungar förekommer och då främst från gädda. Ägg och ungar kan även rövas av kråkfåglar och mink. I flera av kommunens egna våtmarker domineras undervattenvegetationen av vattenpest. Arten är en invasiv främmande art från Nordamerika.

I Rosenkällasjön och Edhaga våtmark bedöms gädda vara huvudorsaken till svarthakedoppingens tillbakagång. I Frökärret bedöms doppingens dåliga häckningsframgång bero på den mycket täta växtligheten av vattenpest som hindrar doppingarnas födosök, samt förekomst av en mycket tät mörtpopulation. Även i Edhaga våtmark och Rosenkällasjön är undervegetationen dominerad av vattenpest.

Frökärret 8:e juni 2012. Foto: Gustav Markholm.

Skötseln av kommunens egna våtmarkera kommer att anpassas så att förhållandena blir så gynnsamma som möjligt. I Rosenkällasjön och Edhaga våtmark bedrevs gäddfiske under vintern 2012/13 med mål att decimera antalet gäddor så mycket som möjligt och då främst de mest storvuxna individerna. Med nuvarande kunskap bedöms reduktionsfiske efter gädda återkommande behöva genomföras ca vart 3:e – 5:e år.

Från och med sommaren 2013 kommer vattenpest skördas på försök under högsommaren i Frökärret med målsättning att skapa tillräckligt stora klarvattenytor för doppingarnas födosök.

Vattenståndet i våtmarkerna kommer att mer aktivt regleras så att vattenpesten kan betas av rastande fåglar t.ex. blåsand, grågås, kanadagås, knölsvan och sångsvan under främst september och oktober.

I våtmarker där doppingen häckar och som kan hållas fiskfria kan tillförsel av kol genom till exempel köra ut halmbalar på isen vintertid öka näringstillgången och förbättra födounderlaget för doppingarna.

Skötselinsatsernas effekt på svarthakedoppingen och övriga fågelarter kommer att övervakas noggrant och utvärderas för att snabbt kunna anpassa skötseln efter vunna erfarenheter. Målet är myllrande våtmarker med svarthakedoppingens häckningsframgång som främsta indikator.

Nyskapande av häckningsmiljöer

Våtmarker i både jordbrukslandskapet och skogslandskapet är en stor bristvara. Många arter knutna till våtmarker är fortfarande sällsynta och hotade. Enligt det nationella miljö kvalitetsmålet ”Myllrande våtmarker” behövs ytterligare ca 6 000 ha våtmark återskapas till och med 2020. Inom EU:s miljö stöd har hittills upp till 90 % av kostnaden kunnat erhållas som stöd vid nyanläggning. Linköpings kommun har återskapat flera stora våtmarker under de senaste 10 åren. Kommunen kommer att utreda möjligheten att anlägga ytterligare våtmarker och då främst i anslutning till de redan befintliga.

Linköpings kommun kommer även söka samarbete med andra markägare och stötta privata och andra initiativ för anläggning av nya våtmarker. Kommunen kommer att stötta externa projekt med kompetens avseende utformning som gynnar växter och djur och då framför allt svarthakedopping samt hur våtmarksanläggande kan finansieras.

I vattenparken Smedstad dammar gjorde Svarthakedoppingen ett häckningsförsök för första gången under 2012. Smedstad dammar 21:a april 2012. Foto: Gustav Markholm.

Information

Linköpings kommun har utsett svarthakedopping till en av tolv kommunala ansvarsarter. I arbetet ska lokala åtgärdsprogram tas fram för samtliga arter och programmen kommer att utgöra en viktig kunskapskälla för medborgarna och kommunens skolor. Åtgärdsprogrammen kommer att publiceras på kommunens webbplats.

Svarthakedopping tillsammans med övriga ansvarsarter kommer att vara en viktig utgångspunkt för utformandet av kommunens naturguidningar. Guidningarna kommer att ge deltagarna en naturupplevelse och förståelse för dessa arter och deras livsmiljö.

Ytterligare informationsmaterial om ansvarsarterna kommer att tas fram t.ex. foldrar och utställningsmaterial.

Effekter på andra rödlistade arter

Svarthakedoppingen kan ses som en paraplyart i inlandets grunda våtmarker och småsjöar och indikerar stor artrikedom bland vattenlevande insekter, växter och våtmarkslevande fåglar. Till skillnad från successioner i många andra naturmiljöer är de tidigaste faserna i våtmarkernas succession särskilt art- och individrika. Detta faktum kan höra samman med att många våtmarksarter anpassat sig till bäverns landskap där den kontinuerligt skapade nya våtmarker som snabbt koloniserades av insekter, växter och fåglar. Successivt vandrade sedan olika fiskarter in i bäverdammarna och byggde efterhand upp stora populationer som kunde konkurrera ut många känsliga pionjärarter.

Parningsspel i Ekängsdalen maj 2014. Foto Jan Gustafsson.

Referenser

Gezelius L, epostmeddelande, 2015

Gärdenfors U (ed) Rödlistade arter i Sverige 2010, Artdatabanken, SLU, Uppsala, 2010

Gärdenfors U (ed) Rödlistade arter i Sverige 2005, Artdatabanken, SLU, Uppsala, 2005

Gärdenfors U (ed) Rödlistade arter i Sverige 2000, Artdatabanken, SLU, Uppsala, 2000

Olsson U et al. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst, SOF, Halmstad 2012

Svensson L et.al. Fågelguiden, Albert Bonniers förlag, 1999

Tjernberg M Artfaktablad för svarthakedopping 2011 SLU Artdatabanken
(http://www.artfakta.se/Artfaktablad/Podiceps_Auritus_100113.pdf)

Kontaktuppgifter

Adress: Linköpings kommun, Teknik- och
samhällsbyggnadskontoret, 581 81 Linköping

Telefon: 013-20 64 00

Hemsida: www.linkoping.se/natur

